

Pranešėjas M.IGNOTAS Byla Nr. 8-4-2 1972 m.

N U T A R I M A S

Vilnius, 1972 m. vasario mėn. 16 d.

Lietuvos TSR Aukščiausiojo Teismo Prezidiumas, susidedantis iš:

Prezidiumo pirmininko A.LIKO,

Prezidiumo narių: M.ČAPSKIO, J.ŽVIRBLIO,

A.BATAIČIO, N.KANDURALOVOS,

S.ZIMANO,

dalyvaujant Lietuvos TSR prokurorui A.KIRIJENKAI,

išnagrinėjo Laucės Jono, Kosto s. baudžiamąją bylą pagal Lietuvos TSR prokuroro priežiūrinį protestą.

Lietuvos TSR Aukščiausiojo teismo baudžiamųjų bylų kolegijos 1971 m. gruodžio 17 d. nuosprendžiu

LAUCĖ Jonas, Kosto s., gimęs 1917 m.

spalio 18 d., Rokiškio r., Lašų km.,

lietuvis, baigęs aukštąjį mokslą, nepar-

tnis, vedęs, neteistas, dirbo Biržų 11

vidurinėje mokykloje lietuvių kalbos ir

literatūros mokytoju, -

nuteistas pagal Lietuvos TSR BK 199¹ str. laisvės atėmimu dvejais metams bendrojo režimo patalos darbų kolonijoje.

Išklausęs teismo nario M.IGNOTO pranešimą, prokurorą, prašiusį protestą patenkinti, Lietuvos TSR Aukščiausiojo teismo Prezidiumas

n u s t a t ė:

J.Laucė nuteistas už tai, kad 1963-1969 metais parašęs 4 tomų 1127 psl. antitarybinį kūrinį, pavadintą

"Žaizdre", kuriame skleidė žinomai melagingus prasimany-
mus, žeminančius tarybinę valstybinę ir visuomeninę sant-
varką. Šiame veikale tarybų valdžios atkūrimą Lietuvoje
pavaizdavo kaip TSRS įvykdytą prievartos akciją, pateisin-
kovą prieš tarybų valdžią, savisaugos batalijonų sukūrimą
hitlerinės okupacijos metais, parodė kaip istorinę būti-
nybę, buržuazinius nacionalistus pavaizdavo kaip patriotus
ir kovotojus už Lietuvos laisvę, tarybinius žmones, o
ypač liaudies gynėjus, - kaip tautos išdavikus ir amora-
lius asmenis. Pačia didžiausia blogybe autorius laikė
rusų tautybės žmonių buvimą Tarybų Lietuvoje ir juos
pavaizdavo kaip okupantus.

Šį kūrinį J.Laucė davė skaityti savo žmonai R.
Laucienei, giminaičiams G. Dundai ir P. Biraitei, o siek-
damas išleisti, jo ištraukas 6-7 laiškuose pasiuntė JAV
gyvenančiam savo broliui K.Laucei.

Protestu nurodoma, kad Kolegija, kvalifikuo-
dama J.Laucės veiksmus pagal LTSR BK 199¹ straipsnį ne-
atsižvelgė į teisią asmenybę, nusikaltimo padarymo
būdą ir iš dalies neteisingai įvertino kūrinio turinį. J
Laucė laisvanoriškai įstojo į hitlerininkų suformuotą
karinį dalinį ir kovojo prieš Tarybinę Armiją. Savo kūri-
nyje jis iš nacionalistinių pozicijų propaguoja kovos už
"nepriklausomą Lietuvą" idėjas, o aktus prieš Tarybinę
Armiją, tarybinius aktyvistus atvaizduoja kaip teigiamą
veiksmą. Tokią autoriaus J.Laucės tendenciją, - nurodoma
proteste, - reikia vertinti kaip kvestimą kovai prieš
tarybinę valdžią, įvykdant itin pavojingus valstybinius

nusikaltimus. Ši J.Laucės veika turi būti kvalifikuota pagal LTSR BK 68 str. 1 d. Todėl prašo nuosprendį panaikinti, o bylą gražinti nagrinėti iš naujo.

Protestas atmestinas.

TSRS Aukščiausiojo teismo plenumas 1971 m.

liepos 7 d. nutarimu išaiškino, kad kaip antitarybinė agitacija ir propaganda kvalifikuojamas šmeižikiškų kūrinių parašymas ir platinimas, įvykdytas siekiant pakirsti ar susilpninti Tarybų valdžią arba padaryti atskirus itin pavojingus valstybinius nusikaltimus. Tačiau tokie veiksmai, padaryti be tikslo pakirsti ar susilpninti Tarybų valdžią arba padaryti atskirus itin pavojingus valstybinius nusikaltimus, kvalifikuojami kaip skleidimas žinoma melagingų prasimanymų, žeminančių tarybinę valstybinę ir suomeninę santvarką.

J.Laucė savo kūrinysje "Žaizdre"¹³ buržuazinio nacionalizmo pozicijų, remdamasis savo įsitikinimais ir pažiūromis, aprašė pastarųjų dvidešimties dešimtmečių Lietuvos istorinio ir politinio gyvenimo kelią. Pasakodamas vieno žmogaus -Vytauto Norkaus biografiją, J. Lauzė tiek veikalo pagrindinio veikėjo lūpomis, tiek ir tiesioginiais savo komentariais aiškino daugelį sudėtingų pastarųjų dešimtmečių lietuvių tautos istorijos reiškinių: tarybinės santvarkos atkūrimą, hitlerinę okupaciją, klasių kovą pokario metais ir kt. J.Laucė¹⁴ dar iš buržuazinio nacionalizmo pozicijų, tendencingai ir neobjektyviai.

J.Laucė iškraipė istorinę tiesą. Visa, kas susiję su Tarybų valdžia Lietuvoje veikale jis traktavo kaip okupaciją, Lietuvos interesų išdavimą, nacionalistinių pagrindinių laikė istorine būtinybe, tarybinius žmones, o ypač liaudies

gynėjus - menkino ir žemino.

Tačiau nėra įrodymų, kad J.Laucė savo kūriniais ar kitais veiksmais siekė pakirsti ar susilpninti Tarybų valdžią arba skatino padaryti atskirus itin pavojingus valstybinius nusikaltimus.

J.Laucė aiškino, kad jis siekė ~~parašyti~~ opozicinį kūrinį ir norėjo išgarsėti kaip rašytojas-novatorius ir opozicionierius. Todėl savo kūrinį pateikė "Vagos" leidyklai išleisti.

Nustatyta, kad J.Laucė 1969 metais savo kūrinį "Žaizdre" įteikė "Vagos" leidyklai. Leidyklos pavestas kritikas K.AMBRASAS susipažino ir J.Laucės kūrinį įvertino neigiamai. Leidykla "Vaga" dėl idėjinių turinio trūkumų veiklą išleisti atsisakė ir 1969 m. gruodžio 8 d. grąžino J.Laucei. Tik po to J.Laucė jo ištraukas pasiuntė savo broliui K.Laucei, gyvenančiam JAV.

Teisminė kolegija teisingai įvertino ir J.Laucės kūrinio turinį. Nors šio kūrinio pagrindinis veikėjas V.Norkus savo pažiūrų ir įsitikinimų nepakeitė, tačiau jis neteko vilties sumušti bolševikus, sugriauti, kaip jis įsitikinęs, Lietuvai primestą svetimą režimą, "okupaciją", ir, nusivylęs, neberado nieko kito, kaip išvažiuoti iš jam nemielos gimtosios žemės, kad šiaurėje lengviau pergyventų Lietuvos "tragediją" ir ten greičiau užsitarnautų pensiją. J.Laucė neobjektyviai, tendencingai, iš buržuazinio nacionalizmo pozicijų traktuodamas istorinius įvykius, galutiniam rezultate pripažino, kad bet koks siekimas pakirsti tarybų valdžią Lietuvoje priverstas žlugti, taip kaip morališkai žlugo ir susikompromitavo jo knygos pagrindinis veikėjas V.Norkys.

Nustatyta, kad J.Laucė fašistinės okupacijos metais tarnavo kariniame dalinyje ir dalyvavo kovose prieš Tarybinę kariuomenę. Tačiau ši aplinkybė nenulemia jo nusikalstamų veiksmų kvalifikavimo.

Kolegija atsižvelgė į visas nurodytas protestų aplinkybes ir J.Laucės veiksmus kvalifikavo teisingai. Todėl priežiūrinis protestas atmestinas.

Vadovaudamasis Lietuvos TSR BPK 425 str. 1 p.,
Lietuvos TSR Aukščiausiojo teismo prezidiumas

n u t a r a:

Lietuvos TSR Prokuroro priežiūrinį protestą
atmesti.

LIETUVOS TSR AUKŠČIAUSIOJO TEISMO
PREZIDIUMO PIRMININKAS

A. Likas
A. L I K A S